

Ξαναβλέποντας το έργο του Άλκη Πιερράκου

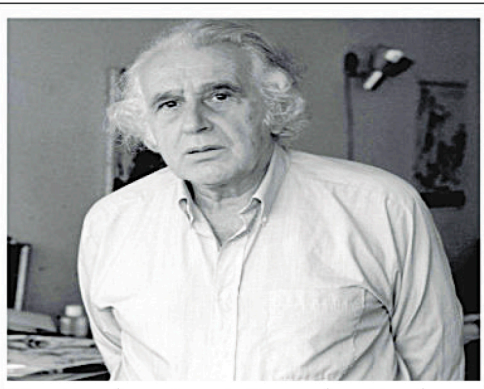
➔ **Η Μαράν Γεωργούση** και ο Dimitri Joannides μάς φέρνουν πιο κοντά στη δημιουργία και στην προσωπικότητα του διεθνούς Έλληνα εικαστικού, που έφυγε από τη ζωή στις 22 Μαρτίου

Γράφει η ΕΙΡΗΝΗ ΠΙΤΣΟΛΗ

Το 2017 κέρδισε τον τίτλο της πιο κακής χρονιάς για τη ζωγραφική. Στις 22 Μαρτίου έφυγε από τη ζωή άλλος ένας σπουδαίος εργάτης της τέχνης, ο Άλκης Πιερράκος.

Ο ζωγράφος άφησε την τελευταία του πνοή σε ηλικία 97 ετών, στη Ναύπακτο, στην πόλη όπου σχεδίαζε τη δημιουργία δημοτικής πινακοθήκης, μόλις λίγη ώρα μετά την άφιξή του από το Παρίσι.

Η ζωγραφική του κοσμοπολίτη Άλκη Πιερράκου αρχικά κινείται κυρίως στον παραστατικό λυρικό εξπρεσιονισμό και έχει ως ερέθισμα την οπτική πραγματικότητα, αντλώντας τα θέματά της από τον φυσικό χώρο και τις ανθρώπινες μορφές, μετέπειτα προσεγγίζει το κλίμα του αφηρημένου εξπρεσιονισμού. Για τη δημιουργία των σχεδίων του αρκεί

Άλκης Πιερράκος: «Leranto. Η ναυμαχία της Ναυπάκτου».

απλώς ένα λευκό φόντο και η μαύρη, συνήθως, σινική μελάνη από το καλάμι του.

Ο Πιερράκος όπως και ο Τέσης θεωρείται ένας

από τους «μάστορες των χρωμάτων». Εξαιρετικός κολορίστας (αγαπημένο χρώμα του ήταν το μπλε αλλά και το βαθύ κόκκινο), λάτρης της ζωγραφικής,

Ο μάστορας των χρωμάτων και της σινικής μελάνης υπήρξε ένας «κακομαθημένος αστός» με τεράστια παιδεία και μεσογειακό ταπεραμέντο

ΜΑΡΑΝ ΓΕΩΡΓΟΥΣΗ

«Ένα υπέροχο μείγμα αυστηρής παιδείας και μεσογειακού ταμπεραμέντου»

Η ΚΥΡΙΑ Μαράν Γεωργούση, ιστορικός διδάκτωρ στην Ιστορία της Τέχνης στο Π.Τ.Δ.Ε., επιμελήτρια εκδόσεων και εκδόσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, μας είπε:

Ο διεθνής Έλληνας εικαστικός Άλκης Πιερράκος υπήρξε παθιασμένος με την τέχνη, τη ζωή και την Ελλάδα. Ήταν κοσμοπολίτης με ευρύτητα πνεύματος, πάντοτε πηγαία ευγενής, ευφυής, με συγκρότηση και διαύγεια σκέψης μέχρι την τελευταία στιγμή. Είχε προκαλέσει το ενδιαφέρον μου το γεγονός πως η μνήμη του ήταν εντυπωσιακά ακριβής και λεπτομερής ως το τέλος.

Χαρισματικός άνθρωπος, συνδύαζε με ευκολία τη γερμανική, αυστηρή παιδεία, που έλαβε, με τον βαθύτατα μεσογειακό χαρακτήρα του. Ήταν πληθωρικός, άριστος συνομιλητής και φιλότιμος. Είχα την τύχη να συναντηθώ μαζί του αρκετές φορές, αρχικά για να συγκεντρώσω το υλικό για μια συνέντευξη που μου παραχώρησε, στην πορεία όμως αναπτύχθηκε μεταξύ μας μια περισσότερο φιλική σχέση. Τον επισκέφτηκα τόσο στο ατελιέ του Παρισιού όσο και το ατελιέ του στην Ελλάδα στον Οξύλιθο (Ευβοία).

Στο ατελιέ στον Οξύλιθο 29/9/12, με την ιστορικό Τέχνης Μαράν Γεωργούση. Από την προσωπική συλλογή της κ. Γεωργούση, την οποία ευχαριστούμε.

Πληθωρικό και λυρικό μαζί

Το εξπρεσιονιστικό του έργο δεν θα μπορούσε να μην αντικατοπτρίζει στοιχεία της προσωπικότητάς του. Ήταν το ίδιο πληθωρικό και ταυτόχρονα λιτό, λυρικό μα και αισθησιακό. Ο καλλιτέχνης, αν και διέθετε μια εξαιρετική σχεδιαστική ικανότητα, δημιουργεί το ανάγλυφο μέσα από τη χρήση πολυάριθμων χρωματικών στρώσεων και περιγραμμάτων. Τις φόρμες του δεν τις συνοδεύει καμμία από τις συνθησισμένες τεχνικές προοπτικές. Ξεπροβάλλουν διακριτά με τα έντονα περιγράμματα και τη χρήση του χρώματος.

Τα μοντέλα του αλληλενεργούν με

τον ζωγράφο, κυρίως στο γυναικείο γυμνό, δημιουργώντας ένα πιο αισθησιακό αποτέλεσμα. Όπως μου είπε ο ίδιος, τον συγκινούσε η πληθωρική ομορφιά των μαύρων γυναικών και του άρεσε το χρώμα του δέρματός τους. Κυρίαρχη λεπτομέρεια αποτελεί πως στα περισσότερα μοντέλα του, εκτός από τη γυναίκα του Μαρία, σχεδιάζει το πρόσωπό τους από τη μύτη και κάτω.

Η τοπογραφία του

Οι τόποι που έζησε, επισκέφτηκε, αγάπησε και δημιούργησε επηρέασαν την τοπογραφία του και μαρτυρούν την άρρηκτη σχέση του ζωγράφου με το το-

πίο και τις μεταβολές του. Τα τοπία του εμπνευσμένα από την ελληνική φύση δεν είναι σχεδόν ποτέ στατικά. Η γραμμικότητα των μορφών, οι μεγάλες και μικρές καμπύλες, οι ευθείες, η ώσμως τους αποτελέσαν γεωμετρικό παιχνίδι στα χέρια του. Από κοντά αρκετά έργα του μοιάζουν με ένα συνονθύλευμα συγκεχυμένων γραμμών, από την κατάλληλη απόσταση όμως αναδύονται πότε ένα πλοίο, πότε ένα βουνό ή ένας λόφος, ένα κτιριακό συγκρότημα· συνεχώς τα πάντα παίρνουν υπόσταση και μορφή.

Κολορίστας, ίσως ο τελευταίος εξπρεσιονιστής, καλλιτέχνης της ύλης, εκφράζεται μέσα από αυτή και δίνει πνοή στα σχέδιά του που με τη σειρά τους αποκτούν τη δική τους υπόσταση, διαχειρίζεται την ίδια την εσωτερική δομή του πίνακα υποστηρίζοντας με αυτή τα χρώματά του και έτσι δίνει την αίσθηση της διαφάνειας. Δέχεται επιρροές και ποικίλα ερεθίσματα βρισκόμενος σε ένα σταυροδρόμι κόσμων μα και έντονης πνευματικής δημιουργίας. Αφομοιώνει, δημιουργεί και μεταλαμπαδεύει το απόσταγμα των εμπειριών του μέσα στο έργο του. Ο Πιερράκος μέσα από τα μάτια του μας άνοιξε ένα παράθυρο στον κόσμο.

Ο ζωγράφος Άλκης Πιερράκος στο ατελιέ του στο Παρίσι. Η φωτογραφία είναι από την προσωπική συλλογή της κ. Μαράν Γεωργούση.

τα έργα του χαρακτηρίζονται από μια εντυπωσιακή κίνηση, μα και πυκνότητα, μεταδίδοντας στους δέκτες την ένταση της ενέργειάς τους.

Η έκρηξη της πρωτοπορίας

Ο ίδιος σε παλαιότερη συνέντευξή του στην εφημερίδα «Τα Νέα» είχε πει: «Υπήρξα ένας κακομαθημένος αστός. Με τα χρόνια, με τις εμπειρίες, με τις

εικόνες που κατέγραφα τα χρόνια του Εμφυλίου, και αργότερα στη μεταπολεμική Ελλάδα, η καρδιά μου πήγε αριστερά».

«Όταν έκανα τις πρώτες μου ακουαρέλες ήξερα ήδη καλά τη σημασία της ρωσικής πρωτοπορίας. Ήταν δύσκολα εκείνα τα χρόνια για τη Σοβιετική Ένωση, αλλά είναι η επανάσταση που έφερε τα νέα μυαλά. Ο Στάλιν ήταν ένας σκληρός άνθρωπος που

δεν βοήθησε την καλλιτεχνική δημιουργία -τους επέβαλε να ζωγραφίζουν εργάτες με κόκκινες σημαίες- αλλά αυτή η «στέρση» της έκφρασης είναι που έφερε την έκρηξη της πρωτοπορίας. Μέχρι τότε οι Ρώσοι ζωγράφιζαν κι εκείνοι κοσμικές κυρίες σε σαλόνια, μπουκέτα και τοπία».

Ζητήσαμε από δύο ανθρώπους που γνώριζαν καλά τον ζωγράφο να μας μιλήσουν για αυτόν.

Οξύλιθος 2010, με τη σύντροφο της ζωής του Μαρία Πιερράκου. Από την προσωπική συλλογή της κ. Γεωργούση.

DIMITRI JOANNIDES

«Ήταν ένας μεγάλος ζωγράφος με τεράστια παιδεία»

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ στο τμήμα ελληνικής τέχνης στον οίκο Fauve Paris, Dimitri Joannides, και ανιψιός του Άλκη Πιερράκου, μας είπε:

Ο Άλκης Πιερράκος πέθανε στις 22 Μαρτίου, περίπου στις 4:00 το μεσημέρι στη Ναύπακτο. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1920 σε μια οικογένεια διπλωμάτων. Ταξίδεψε κατά τη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας σε όλη την Ευρώπη (Βελιγράδι, Λονδίνο...) και, μετά τον ελληνικό εμφύλιο πόλεμο, εγκατέλειψε τη χώρα του για να κάνει σπουδές στα γερμανικά στην Gewerbeschule της Βασιλείας (Ελβετία) και στην αγγλική γλώσσα στο σχολείο του Slade στο Λονδίνο, όπου ο ζωγράφος Φράνσις Μπέικον δίδασκε πορτρέτο. Στο Λονδίνο συναντήθηκε, επίσης, με τον Όσκαρ Κοκόσκα, ο οποίος του έδωσε αρκετές φιλικές συμβουλές.

Κατά τη διάρκεια όλης της ζωής ο Πιερράκος είχε πάντα έναν μεγάλο σεβασμό και ενδιαφέρον για τους Γερμανούς και Αυστριακούς καλλιτέχνες και συγγραφείς. Οι πρώτοι πίνακές του από την περίοδο που έζησε στην Ελβετία είναι πολύ εκφραστικοί και χαρακτηριστικοί, και αποτυπώνουν τη σχέση του Πιερράκου με το χρώμα. Ακολουθούν το στυλ των πρωτοπόρων του εξπρεσιονισμού.

Μεταξύ Γαλλίας και Ευβοίας

Ο Πιερράκος εγκαταστάθηκε στο Παρίσι το 1954. Στη Γαλλία ενεπλάκη με το αφηρημένο ύφος της «Seconde Ecole de Paris», μαζί με άλλους διεθνείς καλλιτέχνες όπως οι Νικόλα ντε Σταλ, Serge Poliakoff, Jean-Michel Atlan, Πιέρ Σουλάζ και άλλους. Τα αφηρημένα έργα του ξεκίνησε να τα δουλεύει όταν ήταν ακόμα στο Λονδίνο και η τεχνοτροπία του εξελίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στο Παρίσι. Στο Μονπαρνάς ο Πιερράκος ήρθε σε επαφή με όλες τις σημαντικές προσωπικότητες της εποχής: διανοούμενους, ζωγράφους, γλύπτες, συγγραφείς, σκηνοθέτες...

Χρόνο με τον χρόνο, περίπου στην περίοδο 1963-1966, το στυλ του απόκτησε ένα εξπρεσιονιστικό-λυρικό ύφος. Μέχρι τον θάνατό του χώρισε τη ζωή του ανάμεσα στο Παρίσι και τον Οξύλιθο, στο νησί της Εύβοιας, όπου έχτισε ένα σπίτι. Η σύζυγός του Μαρία Πιερράκου (το γένος Αναστασιάδη), λίγο νεότερη στην ηλικία, είναι μια διάσημη Ελληνογαλλίδα φεμινίστρια ψυχολόγος και συγγραφέας, η οποία ήταν ο πιο θερμός υποστηρικτής του Πιερράκου, από τότε που τον παντρεύτηκε το 1952.

Ο Πιερράκος είχε δύο κόρες: Τη Μυρτώ Πιερράκου, επίσης ζωγράφο, και την Ελένη Πιερράκου, διάσημη Γαλλίδα μουσικολόγο και βιογράφο του Frédéric Chopin. Ο Άλκης Πιερράκος ήταν ένα μεγάλο κεφάλαιο του ελληνικού πολιτισμού. Διέθετε τεράστια παιδεία. Μιλούσε άψογα ελληνικά, γαλλικά, ιταλικά, αγγλικά και γερμανικά. Συνήθιζε να διαβάσει τα πρωτότυπα κείμενα του Γκαίτε, του Μολιέρου ή σημαντικών Ιταλών ποιητών που θαύμαζε. Είχε επίσης μεγάλη αγάπη και παιδεία στην κλασική μουσική.

Ο καλλιτέχνης της σινικής μελάνης

Ο Πιερράκος ήταν ένας εκπληκτικός ζωγράφος, ο οποίος χρησιμοποιούσε τη σινική μελάνη όπως κανείς. Είχε πρόσφατα μια έκθεση στη Ναύπακτο στην οποία παρουσίασε ασπρόμαυρα σχέδια, εμπνευσμένα από την ιστορία του θωρηκτού Lerante. Ο Άλκης Πιερράκος ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μου θείους και ήμασταν πολύ συνδεδεμένοι και κοντά ο ένας στον άλλο για περισσότερα από 15 χρόνια. Τον ερχόμενο Σεπτέμβριο στο Παρίσι θα είμαι ο επιμελητής μιας έκθεσης που διοργανώνεται σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Πολιτισμού του Παρισιού, και του Sénat. Θα παρουσιάσω έργα 10 Ελλήνων καλλιτεχνών που έζησαν στο Παρίσι τη δεκαετία του 1950 και, φυσικά, ο Πιερράκος θα είναι ένας από αυτούς τους καλλιτέχνες.

Ο παππούς Βατικιώτης, 1941. Ακουαρέλα σε χαρτί, 49x43 εκ. (Παρίσι προσωπική συλλογή του ζωγράφου.) Από την προσωπική συλλογή της κ. Γεωργούση.

Ο Dimitri Joannides